

Aanraking nodig

De voorbije jaren spraken we wereldwijd over de MeToo-beweging, waarbij mensen zich aansloten die met seksueel grensoverschrijdend gedrag te maken kregen. Terechte aandacht was er voor mensen die lichamelijk te dicht bij de ander kwamen. Psychotherapeuten constateren inmiddels het omgekeerde, 'nood aan lichamelijk contact'.

Tekst: P.J. Vergunst

Als in de studententijd mijn vrijgezelle hospita van iemand een zoen kreeg, was dit een uitzonderlijk moment, dat zo weinig plaats had dat er altijd iets ongemakkelijks bijkwam. Het maakte dat ik erover nadacht: Hoe is het als je niet of nauwelijks een knuffel – het woord dat we vandaag gebruiken – krijgt? Zelden was het voor mijn hospita in die jaren zeker, de tijd dat de gewoonte bij een begroeting drie keer te kussen nog niet uit Brabant en Limburg overgewaaid was naar heel ons land.

Anderhalve meter

Inmiddels leven we al maanden op ten minste anderhalve meter afstand van elkaar. De eerste beleefdheidsvorm die je aan je kinderen leert (het geven van een hand en het noemen van je naam), blijft achterwege. We zijn het inmiddels zo gewend dat elke ontmoeting snel een ongemakkelijke start kan hebben. Immers, rituelen doen ertoe, drukken iets uit. Ja, dat laatste ook: de wijze waarop ik iemand begroet, toont de verbondenheid die je met iemand ervaart. Nu dat wegvalt, maakt dit de samenleving anders.

Artsen uiten hier en daar de zorg dat een samenleving op afstand meer slachtoffers maken kan dan het coronavirus zelf, een uitspraak die ons wel verbaast. En toch, ook psychiaters spreken over het verlangen van onze huid om aangeraakt te worden, wat niet altijd door een mens hoeft te gebeuren, wat ook kan door een dier, bij kinderen een knuffeldier. Wetenschappers geven aan dat aanraken op de juiste manier en de juiste tijd angst en stresshormonen kan verminderen en ons immuunsysteem kan versterken. 'Huidcontact leidt tot emotionele zekerheid en ondersteuning van het vermogen tot communiceren.' Voor de christelijke gemeente is deze constatering een punt van aandacht: mensen die minder aangeraakt worden, voelen zich sneller buitengesloten en hebben meer kans om ziek te worden.

Pastoraat en diaconaat

Terwijl gelukkig weer aan de eredienst deel te nemen is – de kerkdienst in elk geval online te volgen is – komt het aan op pastoraat en diaconaat. Mij trof het recente voornemen van een jonge predikant om in zijn agenda te gaan schuiven om gezinnen op te zoeken die nog niet voor de eredienst intekenden. Dan zoek je als herder de schapen, dan haal je mensen erbij die zichzelf dreigen buiten te sluiten. In de onzekerheid over de inrichting van het kerkelijke werk voor het nieuwe winterseizoen tekent dit het herdershart.

.....

Hoe ik iemand begroet, toont de verbondenheid die je ervaart

.....

Ook de diakenen mogen zich beraden op hun roeping in de situatie die we beleven. Ik las van een huisarts deze woorden: 'Als we volharden in een bijna contactloze samenleving, dan worden mensen eerder ziek, dan ontstaan of verergeren psychische klachten, vereenzamen de ouderen. We moeten het elkaar ontlopen niet het nieuwe normaal, maar vreselijk abnormaal gaan vinden.' Een pleidooi om buiten de RIVM-regels te wandelen is dit niet, beslist niet. Ook als er richtlijnen zijn, moet je echter blijven nadenken over het samenleven met de ander. Het zijn de bekende Vlaamse psychiaters Dirk de Wachter en Damiaan Denys die ervoor pleiten te investeren in vriendschappen, gesprekken van hart tot hart.

Voelbare nabijheid

De voorbije maanden hebben ons geleerd hoe gemankeerd het leven zonder lichamelijk contact kan zijn. Met de ouderling van dienst die bij de kansel op afstand de predikant toeknikt, kunnen we leven. Als je familie of goede vrienden op hoogtijda »

gen in het leven op de afgesproken afstand moet houden, schuurt dat met ons mens-zijn. Wanneer je met handschoenen aan, een mondkapje voor en een beslagen bril op je neus naast je stervende moeder zit, ervaar je het diepst hoe het coronavirus de menselijke band verstoort.

Voelbare nabijheid, als mens kunnen we niet zonder. Het is de zonde die scheiding in de wereld maakte, scheiding tussen God en mens, scheiding tussen mensen onderling. Vanaf het begin was het anders, was het goed. De behoefte aan aanraking is ons mensen ingeschapen. Juist in de christelijke gemeente hebben we nu oog voor degenen die ervaren dat er niemand is die hen meer aanraakt.

Cultuur

Beslist is er een groot cultureel aspect in aanraking tussen mensen. In Arabische landen is er altijd veel afstand tussen mannen en vrouwen, terwijl mensen van hetzelfde geslacht omhelsd worden. In Aziatische landen is een buiging de wijze van begroeten. Onze verseksualiseerde westerse omgeving maakt dat we goed beseffen dat ongewenste aanrakingen ingrijpend zijn, juist voor degenen die met misbruik, dwang, macht te maken kregen. Tegelijk blijft menselijke aanraking binnen de kaders waarin dit gepast is, een uiting van meelevens, verbondenheid, troost. Onderzoek wijst uit dat mensen met weinig zelfvertrouwen het meest behoefte hebben aan uitingen van genegenheid.

...

Christelijke geloofsleer

Het is de Bijbel die ons voorgaat in een positieve visie op lichamelijkeheid. De zonde wortelt in onze geest, onze opstand tegen God. De zonde wortelt niet in onze lichamelijkeheid. Hiermee houdt verband dat het Woord van God nergens aanleiding geeft tot verachting van het lichaam, ook al is het onderworpen aan de vergankelijkheid. Een positieve waardering van ons lichaam hoort bij de christelijke geloofsleer, een gegeven dat ondergesneeuwd raakte in de tijd dat het Griekse denken over het lichaam als 'tijdelijk stoffelijk omhulsel' overheersend was. Als de wijsgeer Plato het lichaam een kerker van de ziel noemt, kunnen we hem niet volgen. De bemoeienis van de Heere met ons mensen raakt ons totale bestaan, niet alleen de geest.

Als gehele mens zijn we geschapen naar het beeld van God. Mens-zijn betekent levend in lichamelijkeheid voor Gods aangezicht. In Psalm 84 lezen we over het verlangen naar het huis van de HEERE: 'Mijn hart en mijn lichaam roepen uit tot de levende God.' Het is ons lichaam dat ons mogelijkheid tot communicatie geeft. Paulus roept de gemeente van Rome ertoe op (Rom.6:12) 'de zonde in hun sterfelijke lichaam niet te laten regeren,' maar (12:1) 'uw lichamen aan God te

wijden als een levend offer, heilig: dat is uw redelijke godsdienst.' Diepgaand is de uitspraak van de apostel dat ons lichaam een tempel van de Heilige Geest is. Wat kan er rijker over gezegd worden?

Jezus' rondgang

In deze maanden is het onterecht een tekort aan lichamelijke ontmoeting en contact te relativiseren met de gedachte dat we kunnen beeldbellen of online vergaderen. Non-verbale communicatie doet in het gewone leven helemaal mee. Aanraking is wezenlijk in een ontmoeting, zodat Jezus na Zijn opstanding nadrukkelijk tegen Maria Magdalena moest zeggen: 'Raak Mij niet aan.' Dat was wel het 'oude normaal'.

In Zijn rondgang op aarde heeft de Heiland vele mensen aangeraakt. In hun leven komt Hij uiterst dichtbij. In Bethsaïda neemt Hij de hand van een blinde, bij de zee van Galilea steekt Hij bij een dove Zijn vingers in de oren en raakt diens tong aan, in de sterfkamer van Jäirus' dochtertje pakt Hij haar hand. Dit had plaats in de tijd dat het aanraken van een dode een grote onreinheid was.

Goed, vriendelijk, barmhartig

Het is een onzinnige vraag voor vandaag: 'Hoe zou Hij in de anderhalvemetersamenleving Zijn weg gegaan zijn?' Te allen tijde eerde en gehoorzaamde Jezus de overheid. Van Hem kunnen we wel leren dat Hij de ander in elke situatie als mens ziet, dat Hij volkomen gericht is op het leven van de ander. Zijn goedheid en vriendelijkheid maken dat ouders hun kinderen bij Hem brengen, kinderen die Hij omhelst. Zijn liefde en barmhartigheid gaan uit naar de ander, naar de meest kwetsbare, naar eenzamen, stervenden, rouwendenden. Lichamelijk contact en menselijke aanrakingen als uitingen van Zijn liefdevol hart deden helemaal mee.

Prediker: een bestemde tijd

Christelijke gezinnen en de christelijke gemeente zijn bij uitstek de plaatsen om in de navolging van Christus naastenliefde vorm te geven. Als menselijke aanraking in de gebruikelijke zin nog even niet kan, blijft er wel aandacht, toewijding, omzien naar de ander. De liefde is creatiever dan dat de beperkingen groot zijn. Meer dan dat vergaderen in deze tijd lastig is, meer dan dat er in onze werkomgeving beperkingen gelden, missen we de handdruk, de hug, de omhelzing, de begroeting met een zoen – net wie je voor je hebt. Het leven kent veel afwisseling, is een landschap vol tegenstellingen, heeft ons geleerd dat wij de omstandigheden niet naar de hand zetten, dat maakbaarheid niet aan de orde is. Heeft de schrijver van het bijbelboek Prediker dit gezien, toen hij aangaf dat er een tijd is om te omhelzen én een tijd om zich ver te houden van omhelzen? Nu het laatste werkelijkheid is, blijft staan dat de liefde niet vergaat, liefde die wegen zoekt naar het hart van de ander. ■

P.J. Vergunst
is hoofdredacteur
van De Waarheids-
vriend.

Kerkelijk leven mist spirit en vastberadenheid

Het verlamt me

Deze bijdrage is meer een hartenkreet dan een doorwrocht stuk waarbij elk woord gewogen is. Waarom een hartenkreet? Vanwege het gevoel van machteloosheid, vanwege de emotie die me overvalt als ik naar het kerkelijk leven kijk. Ik mis daarin leven, spirit, vastberadenheid.

Tekst: ds. P. van Duijvenboden

Ik houd het maar bij mezelf. Als zondagsscholengebonds hebben we leren centraal gesteld. Het leren van een psalm, het leren van een tekst. Dat doen we niet, omdat we kinderen iets in het hoofd willen stampen. Dat doen we om aan hen woorden mee te geven die in hun hoofd (en hopelijk hart) gebeiteld staan.

Het gaat dan om woorden die ik als kind leerde, zoals Psalm 25 en die ik later in mijn leven overnam. Door Gods Geest waren het toen geen 'woorden van David meer'. Toen was ik het zelf die bad: 'HEER', ai maak mij Uwe wegen, door Uw woord en Geest bekend.'

Die woorden waren mijn woorden geworden. Ik leerde ze nazeggen. Ik vond er troost in. Ze waren bij mij - dichtbij - en ze brachten me bij God. Ze waren gegrift in mijn geheugen. Gelukkig!

Urgentieverlies

Maar als we het over 'leren' hebben, zijn de reacties gemengd en vaak negatief. Uiteenlopend van 'onnodig, niet meer van deze tijd' tot 'hersenspoeling en indoctrinatie'. Ouders en helaas vaak ook kerkenraden lopen er niet warm voor. 'De zondagen zijn al zo druk, ze moeten al zo veel', wordt er dan gezegd.

Wat betekent dit nu? Is het slechts de tijd die nu eenmaal verandering meebrengt? Of steekt het dieper? Zijn we het gevoel van urgentie misschien kwijtgeraakt dat dit voor onze kinderen woorden van leven zijn, dat het leren kennen van de Heere Jezus en Zijn werk van (eeuwig) levensbelang is?

En betekent urgentieverlies ook vaak niet motivatieverlies? Ik vrees dat de afgelopen periode ons daarin geen goed doet. We konden een poosje niet naar de kerk, club of zondagsschool. En zijn we daar ook niet aan gewend geraakt?

Eerst voelde het een beetje als vakantie, maar toen werd het gewoon. Gewoon op zondag thuis naar een dienst luisteren (en/of kijken). Gewoon dat er

geen club is. Gewoon ook dat we niet het versje opzeggen, ons kind niet die tekst laten leren. En samen met het ontbreken van urgentie vinden we dat allemaal niet zo erg...

Verlammend

Het verlamt me als ik daaraan denk, want ik kan dat leven er niet in blazen. Niet bij anderen, zelfs niet bij mezelf. Als ik niet oppas, raak ik zelf ook dat gevoel van urgentie kwijt. Zo sluw is de duivel.

Ik vrees dat de erosie van ons leven met God niet gepaard gaat met een storm, eerder is het een langzaam afstervingsproces van binnenuit. Deeltje voor deeltje sterft af, terwijl het aan de buitenkant nog wel wat lijkt. Maar er is geen leven in.

Het verlamt me als ik eraan denk. Het verlamt me... Soms moet je stoppen, na zulke woorden. In ieder geval hoop ik dat ze ons tot bezinning brengen, dat we ons eigen hart ernaast leggen. Ik hoop dat we onszelf eerlijk afvragen of we nu echt de kerkdiensten missen. Was het leven er al niet eerder uit...?

.....
*Ons leven met God sterft
deeltje voor deeltje af*
.....

Genade

Het brengt mij op de plek van de dichter van Psalm 123. 'Tot U hef ik mijn ogen op,' zegt hij. 'Onze ogen zijn op de HEERE, onze God, totdat Hij ons genadig zij.' Daar moeten we het van hebben, van die genade. Genade is volstrekt onlogisch. Er is geen formule voor genade. Het is niet dat als ik dit doe, God dan dat doet. Nee, de dichter roept naar Gods hart. Hij bidt om Gods ontferming.

Als we op God zien, is er hoop. Als we op God zien, komt opnieuw de urgentie. Als ik op God zie, weet ik dat ik zondig ben tot op het bot. Als ik op God zie, weet ik dat ik het helemaal van genade moet hebben. Als ik op het kruis zie, weet ik dat er genade is.

Nee, ik kan geen nieuw leven in mijn hart blazen of in de gemeente, in de kerk. Maar de Heere God maakt door Zijn Geest van dood levend. We zien op Hem, zoals een knecht ziet op de hand van zijn heer. Totdat... Hij ook ons genadig zij. ■

Ds. P. van Duijvenboden uit Apeldoorn is krijgsmachtpredikant en voorzitter van de Bond van Hervormde Zondagsscholen op gereformeerde grondslag.

Hij slaakte eerder deze maand tijdens een toerustingsbijeenkomst voor leidinggevendens deze hartenkreet.

Dankbaar en corona

De beperkingen vanwege het coronavirus begonnen de dag na de biddag. Deze week kent de kerk haar dankdag voor wat groeide op het land, voor de verrichte arbeid. Al deze maanden was het virus er elk moment. Dankdag in een moeilijke tijd.

Tekst: P.J. Vergunst

Wanneer elk jaar dezelfde dankdagpreken gehouden worden, is er iets niet goed. Ja, altijd is de vraag naar de vernieuwing van mijn leven aan de orde, en daarom ook de vraag naar de vergeving van mijn schuld voor God. In het leven van een christen blijven de drie stukken van de Heidelbergse Catechismus er toe doen: ellende, verlossing, dankbaarheid. Zonder de twee eerste noties raakt dankbaarheid los van het geleefde leven, blijven we steken in een blij gevoel dat geen bodem kent.

Bediening van het Woord

Zullen we in deze dagen niet het meest ervoor danken dat de bediening van de verzoening voortgang had, dat woorden van God klonken in de reële werkelijkheid van ons leven? Onwillekeurig denk ik aan de weduwe uit het naoorlogse Putten, die tijdens de bezetting door de Duitsers gebeden had: 'Heere, geef dat mijn huisje mag blijven staan. En geef dat mijn jongen die weggevoerd is, terug mag komen. En geef dat de bediening van de verzoening in onze gemeente niet weggenomen wordt.'

Maar haar huisje werd in de oorlog kapotgeschoten en haar zoon keerde niet terug uit het concentratiekamp. 'En toch,' zei de vrouw tegen ds. L. Kievit, 'heeft God mijn gebed verhoord, want de levende bediening van het Woord is er nog in Putten.'

Gods hand ging door

Min of meer ervoeren we de voorbije maanden allemaal onzekerheid, eenzaamheid, financiële zorg, verdriet, spanning thuis of op het werk, rouw. Onderschatten mogen we dit niet, de zorg vanwege je bedrijf, je werk, verantwoordelijkheid vanwege financiële lasten. Of het leven van jongeren die de vaste gang in hun leven missen, studenten die zonder veel persoonlijke contacten op andere wijze

gevormd moeten worden en hun leven ontplooiën. Of de eenzame oudere, die zich de voorbije weken vol angst realiseerde dat een nieuwe periode zonder bezoek van familie dichterbij komt.

Waar zouden we persoonlijk en als gemeente in die onbalans zijn als het Woord van God niet open kon, als Christus niet als Redder en Koning verkondigd was? Ondanks belemmeringen van allerlei aard en ongemakken van diverse soort, ondanks mondkapjes en raamvisites bij het verpleeghuis als symbolen van ziekte en eenzaamheid schreef Gods hand verder, ging de heilsgeschiedenis verder. Dánkbaar maakt dat.

Diaconaal initiatief

Het gemis aan gemeenschap is door ons sterk ervaren, het samen zingen en bidden in het huis van God. En tóch, we kijken dieper dan wat voor ogen is, we zien dat ook deze periode het Woord niet gebonden was en we met gebruikmaking van technische middelen online kerkdiensten ontvingen. We zien bij velen ook hernieuwde zorg en verdiepte aandacht voor de ander, lokaal hier en daar samenwerking van kerken. Via de site nietalleen.nl zijn plaatselijk hulpvragers gekoppeld aan mensen die zorg konden bieden, een diaconaal initiatief van waaruit twee weken geleden de regering gevraagd is op welke plaatsen we volgens de overheid naastenliefde vorm kunnen geven. Zoveel beter is die positieve houding dan het met zeventien miljoen anderen eindeloos discussiëren over de regelgeving waarmee de regering het virus beteugelen wil.

Om deze reden is het volop dankdag! Het hoort bij de opwekkingen van Paulus voor het geestelijke leven dat hij schrijft: 'Dank God in alles.' Geen advies van de apostel is dit, maar 'dit is de wil van God in Christus Jezus voor u.' Altijd God danken, los

van de situatie, Paulus gaat de gemeente van de Thessalonicenzen erin voor: 'Wij danken God altijd voor u allen, wanneer wij aan u denken in uw gebeden...' Paulus stelt hier God centraal, reden voor Calvijn om te schrijven 'dat door de erkenning van de gaven van God alle godzalige harten vernederd worden en tot zorgvuldigheid geprikkeld, tot volharding aangespoord'.

Voornaamste deel

Dankbaarheid is er voor de gemeente van Thessalوني, omdat ze het Woord aangenomen heeft als het Woord van God. Een dergelijke focus leert ons Calvijn, woorden van hem die er vandaag nog altijd toe doen: 'Laten we onze ogen afwenden van het tegenwoordige ongerief en weten hoe God jegens ons gezind is in Christus.' De kerk die in deze wereld vervolgd wordt, gemarginaliseerd is, in het geheim samenkomt – zij illustreert voor ons de waarheid van deze bijbelse notie. Geeft de Heere ons dit jaar niet om een en ander dieper te verstaan? Als kind leerden we het al dat in de catechismus de dankbaarheid het voornaamste onderdeel was, woorden die in Zondag 45 beleden worden. In het gebed wordt God immers geëerd als Degene Die Hij is: de gevende en de vergevende. In dit kader schrijft dr. A. de Reuver ergens: 'Aan ons bedelaarsbestaan komt men levenslang niet voorbij.'

Leven als dankbaar mens

Maak het graag concreet, het is een woord dat vandaag in de gemeente klinkt. De Bijbel zelf doet dit gelukkig als het om dankbaarheid gaat. In de geboden uit het Oude Testament, in de vermaningen uit het Nieuwe Testament wordt het leven van de dankbaarheid van een christen zichtbaar, uitingen van liefde tegenover God en de medemens. Als de Meester van Zijn discipelen is Jezus in die weg voorgedaan. Wat een kansen biedt onze tijd om als dankbaar mens een zelfverloochenend leven te leiden, waartoe Paulus in Efeze 5 oproept: 'Wandel in de liefde, zoals ook Christus ons liefgehad heeft en Zichzelf voor ons overgegeven heeft als een offergave en slachtoffer, tot een aangename geur voor God.' Altijd weer staat Hij als Gods onuitsprekelijke Gave centraal, in een dankdagweek niet minder. 'Ik heb u een voorbeeld nagelaten...'

Goede werken

Een leven van dankbaarheid, dát is missionair, dat doet een appèl op het leven van de ander die jij belangeloos dient, dat heeft werfkracht. In de Bergrede verkondigt de Heiland ons dat we ons licht voor de mensen moeten laten schijnen, 'dat zij uw goede werken zien en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken.' Geen dienstbetoon in de gemeente om op je facebookpagina uit te kunnen pakken, maar om de Heere ermee te eren, om je naaste te

winnen. Een woordeloos getuigenis vol geduld voor een zuster en trouw meeleven met een broeder is een middel dat de Heilige Geest gebruikt.

Een zegen voor de samenleving én een zegen voor de kerk zou het zijn als opiniepagina's van de kranten gedomineerd worden door artikelen over onze diaconale roeping, waardoor we de ander stimuleren onze tijd en gaven beschikbaar te stellen. Dankdag blijft het dan.

#Dankbaar

Op basis van het leven van David, Salomo, Jezus en Paulus biedt de Protestantse Kerk in deze weken het boekje *#Dankbaar* aan, dat 'bijbelse inspiratie voor een dankbaar leven bieden wil'. In een tijd waarin we leren dat het leven niet maakbaar is en vertrouwen een geschenk, licht scriba dr. R. de Reuver toe dat 'Zijn goedheid ons staande houdt'. Ja, zo is het, die genade van God die zichtbaar werd in het leven én sterven van de Zoon.

In de gemeente mogen we ouder en jonger leren danken. Een dankbaar hart is je immers nooit aangeboren, ontvangen we slechts in de overgave aan God, in de gerichtheid op Christus. Danken is ook een moeilijker deel van het gebed, kijk maar naar kinderen. Aan hen hoeft je niet te leren ergens om te vragen, terwijl het meer moeite kost om hen 'dank u' te laten zeggen.

Het tedere hart van God de Vader wacht op de dankbaarheid van Zijn kind. Zelfs een beker koud water dat de ander aangereikt is in Zijn Naam, vergeet Hij niet. Ook het hart van de Zoon is gespist op de dankbaarheid van de Zijnen. Als negen van de tien genezen melaatsen hun dank aan Hem niet uiten (Luk.17), klinkt de vraag: 'Zijn er dan geen anderen gevonden die terugkeren om God de eer te geven dan deze vreemdeling?' Terwijl we zo de Heere danken en eren, doen we waartoe we geschapen zijn. In zijn klassieker over het gebed zegt de lutherse bisschop Ole Kristian Hallesby: 'Uit uw dank tegenover Jezus. Hij is niet van steen. Hij verblijdt Zich telkens als Hij ziet dat u waardeert wat Hij voor u gedaan heeft. Grijp Zijn doorboorde hand...'

Ambtsdragers

Mijn laatste opmerking is voor de ambtsdragers. Zeer bezet kunnen ze vandaag zijn met regelgeving rondom de eredienst, een activiteit die gebeuren moet. Voor alle dingen mogen zij echter voorop gaan in de dank aan God, wat we van Hizkia in 2 Kronieken 31 leren: 'Vervolgens stelde Hizkia de afdelingen van de priesters en de Levieten vast volgens hun afdelingen, ieder overeenkomstig zijn dienst: de priesters en de levieten voor het brandoffer en voor de dankoffers, om te dienen, te loven en te prijzen binnen de poorten van de legerkampen van Israël.'

Danken – behalve van je ouders leer je het van je dominee, je ouderling, je diaken. ■

P.J. Vergunst
is hoofdredacteur
van De Waarheids-
vriend.

John Piper en Tom Wright benaderen coronapandemie heel verschillend

Oproep tot inkeer

In de afgelopen periode zijn verschillende boeken verschenen over de coronapandemie en hoe wij als christenen tegen de huidige pandemie aankijken. Kunnen, moeten wij deze pandemie duiden? Of is ons dat niet gegeven?

Tekst: ds. M.A. Kuijt

Op mijn bureau liggen twee boekjes die over deze materie gaan, namelijk een boek van John Piper, *Coronavirus en Christus*, en een boek van Tom Wright, *God en de pandemie*. Deze twee auteurs kijken op een heel verschillende wijze tegen de pandemie aan.

Sterk appèl

John Piper doet dat op de voor hem kenmerkende wijze door als uitgangspunt te nemen de soevereiniteit van God. God staat boven alles en heeft alle dingen in Zijn hand. Hij Die alle dingen ten goede laat meewerken voor allen die Hem dienen, draagt de Zijnen. Daarbij ontbreekt niet een sterk appèl om te vluchten tot Jezus Christus, de Rots die vast staat in de branding van deze tijd.

Piper waagt zich, in alle voorzichtigheid, aan duiding. Onder het kopje 'Wat is Gods plan met het coronavirus?' geeft hij zes mogelijke antwoorden: God laat zien hoe gruwelijk de zonde is; Hij zendt gerichte oordelen (over zonden); Hij roept ons op om klaar te zijn voor de wederkomst; Hij roept ons op tot bekering; Hij brengt goede werken tot stand te midden van gevaar en Hij maakt ons klaar voor het zending-

werk. Aan de hand van een reeks teksten uit de Bijbel werkt hij dit verder uit.

We merken bij Piper een zoeken en tasten naar duiding zonder dat hij een eenduidig antwoord geeft. Hij doet dit op de klassieke manier door teksten uit de Bijbel voor het voetlicht te halen en toe te passen. Het voordeel van zijn benadering is dat op deze manier verschillende kanten worden belicht. Ook is er een duidelijke oproep tot bekering en om Gods toekomst te verwachten (zendingsappèl). Het nadeel van zijn benadering is dat door de veelheid van teksten en antwoorden de duiding uitwaaiert naar alle mogelijke richtingen. Daardoor is zijn betoog ook van toepassing op allerlei andere vormen van lijden en verdriet en gaat het minder over de pandemie.

.....
*Het ogenschijnlijke zwijgen
 van God roept op om te bidden
 om Gods helende daden*

Een zwijgende God

Tom Wright kiest een volstrekt andere benadering en wijst direct duiding van de pandemie als teken van de eindtijd of *wake-up call* af. Hij vindt dat dit soort duidingen tekortschieten. Er wordt zijns inziens te snel gesproken van een 'sprake' Gods, terwijl we veel beter kunnen inzetten bij het zwijgen van God. God is niet als vanzelf (ook niet in Zijn 'voorzienigheid') in een pandemie aanwezig. Hij is juist, zoals door velen in onze tijd wordt ervaren, afwezig!

Wright onderstreept zijn betoog door die gedeelten uit de Bijbel te belichten waar sprake is van 'waaroms' en waar door mensen wordt geklaagd en geroepen tot God, juist omdat antwoorden uitblijven. Dat lijkt hem vruchtbaarder dan overal de hand van God in te zien, ook al lijkt dat op het eerste gezicht troostend. Zijn voorstel is: bidden. En klagen. Roepen tot God. En tegelijk de noodlijdenden te hulp schieten, zoals christenen dat in het verleden ook gedaan hebben. Het positieve van zijn benadering is dat zijn boek eenduidiger is, (terwijl het geen duiding wil geven) en je het in één adem uitleest. Bij Piper weet je aan het begin van zijn boek al waar hij uitkomt; bij Wright is dat veel minder het geval en dat maakt het boek spannender.

N.a.v. John Piper, *Coronavirus en Christus*, uitg. geloofstoerusting.nl; 96 blz.; € 9,95 (gratis als e-book of luisterboek).

N.a.v. Tom Wright, *God en de pandemie. Een theologische reflectie op het coronavirus en wat volgt*, uitg. Kok-Boekencentrum, Utrecht; 112 blz.; € 14,99.

Wel rees bij het lezen van zijn boek bij mij de vraag waarom veel hedendaags gelezen (en geprezen) auteurs zoals Wright zich bij voorbaat misprijzend uitlaten over hen die de pandemie zien als een teken van de eindtijd en een oproep tot bekering? Is dat aversie tegen een bepaalde wijze van theologiseren over de eindtijd (Wright noemt in dit verband Hal Lindsey, Tim LaHaye en Jerry Jenkins, die volgens hem 'allerlei losstaande bijbelteksten verweven met een streng fundamentalistische vroomheid tot een horrorfilm' (p.17)?

Helende daden

Hoezeer Wright zich echter verzet tegen een goedkope duiding van de pandemie als een sprake Gods, ook het ogenschijnlijke zwijgen van God roept op tot inkeer, tot zelfkritiek, tot actieve daden om de helpende hand te bieden aan de zwakken en te bidden om Gods helende daden in Christus. Daarover zijn beide auteurs het wél eens. ■

Ds. M.A. Kuijt
is predikant van de
hervormde ge-
meente te Wijk (bij
Heusden).

De Waarheidsvriend

Actie
4 maanden voor €10

Behoeftte aan toerusting en bezinning?

Neem een jaarabonnement voor slechts € 49 en ontvang De Waarheidsvriend twee maanden gratis. Of vraag een cadeau-bon aan en schenk een jaarabonnement.

**Ga naar www.dewaarheidsvriend.nl/word-abonnee
of bel ons op 055-5766660.**

**Wij wensen u, mede namens de overige duizenden abonnees,
veel leesgenoegen toe.**

Complotdenken

De coronacrisis heeft aanleiding gegeven tot diverse complottheorieën. Menig ingezonden stuk in het *Reformatisch Dagblad* ging de afgelopen tijd over de vraag of christenen zich daarmee moeten inlaten. De meningen lopen sterk uiteen.

Tekst: dr. M.J. de Vries

Sommigen zijn sterk geneigd erin te geloven, omdat ze goed aansluiten bij de gedachte dat de mens steeds slechter zal worden naarmate de eindtijd vordert. Anderen wijzen ze resoluut af en menen dat christenen zich ver moeten houden van deze vormen van roddel. Wat is wijsheid?

Theorieën

Theorieën ontwikkelen we allemaal. Als we iets zien gebeuren wat we niet meteen begrijpen, bedenken we er een mogelijke verklaring voor. Het fietslampje doet het niet, maar er is niets aan te zien? Dan is waarschijnlijk de batterij op. Die simpele theorie geeft een mogelijke verklaring voor het verschijnsel. Ze is ook toetsbaar. Nieuwe batterij erin en hij doet het: theorie bevestigd.

Eigenlijk gaat het net zo in de wetenschap. We zien allerlei verschijnselen rond het coronavirus – sommige mensen worden heel ziek, anderen nauwelijks; sommige mensen houden heel lang klachten, anderen zijn snel weer helemaal de oude – en we zoeken daarvoor verklaringen. Elke mogelijke verklaring (theorie) wordt getoetst. In de wetenschap liggen de eisen daarvoor hoger dan in het dagelijks leven. Een theorie wordt pas aanvaard als die door verschillende onderzoekers op verschillende manieren getoetst is. Menige theorie sneuvelt al snel in dat proces. Andere theorieën houden het langer vol en overleven soms enkele eeuwen.

Speculatie

Waarom bedenken mensen theorieën? Dat kan zijn uit pure nieuwsgierigheid: hoe zou dat komen? Het kan ook zijn dat we een theorie bedenken om daar iets praktisch mee te doen. De theorie over het batterijtje geeft een aanwijzing over de manier waarop het probleem opgelost kan worden.

Soms ontstaan theorieën omdat mensen ergens ongerust over zijn. Stel dat plotseling alle fietslampjes in een gezin het tegelijk begeven; dat maakt onzeker.

Wat is hier aan de hand? Worden we als gezin bedreigd? Wie kan daarachter zitten? De eerste gedachte is: het is de buurman. Hij keek de laatste tijd al zo vreemd naar ons. Al snel wordt deze theorie verder onderbouwd door allerlei andere waarnemingen. Op den duur vraagt niemand zich meer af of de buurman wel echt boos keek of dat hij misschien boos keek om een reden die niets met ons gezin te maken heeft. Zo blijft de theorie overeind, hoewel er eigenlijk alleen speculatie is gebruikt om de theorie te bevestigen. Niemand heeft de buurman zelf gesproken.

Samenzwering

Complottheorieën zijn theorieën die een complot als verklaring geven. Een complot is een samenzwering van een groep mensen tegen een andere groep mensen of tegen een individu. Van dat soort theorieën zijn er altijd geweest. Er is een complottheorie geweest over gloeilampen: de producenten daarvan zouden onderling overeengekomen zijn om de levensduur van een gloeilamp met opzet kort te houden, zodat iedereen regelmatig nieuwe lampen moest kopen. Ook tegen Joden en christenen zijn complottheorieën bedacht. Een van de recente is dat Israël het coronavirus de wereld in geholpen zou hebben om geld te verdienen aan een vaccin. Zulke complottheorieën richten zich overigens niet alleen tegen Israël. Ook de oprichter van Microsoft, Bill Gates, wordt er door velen van beschuldigd achter het virus te zitten, omdat hij de wereldbevolking via een vaccin een chip wil injecteren waarmee hij iedereen kan volgen.

Binnen de christelijke gemeente wordt aan dit soort theorieën eveneens geloof gehecht, zij het gelukkig zelden als zo'n theorie tegen Israël gericht is. De Amerikaanse president Trump heeft er ook een handje van om complottheorieën te ondersteunen. Het milieuprobleem was volgens hem bedacht door China om de Amerikaanse economie schade aan te brengen. China zou bewust het coronavirus naar Amerika gebracht hebben. Veel evangelische christenen in Amerika neigen ernaar om zulke theorieën serieus te nemen, omdat zo'n theorie goed past binnen de gedachte dat de satan op die manier een president die achter christelijke waarden staat, zou bestrijden.

Afwegen

Het geloof in complottheorieën komt ook in onze gemeenten voor. Predikanten krijgen ermee te

Complottheorieën zijn er altijd geweest, onder andere over gloeilampen: producenten zouden onderling overeengekomen zijn de levensduur met opzet kort te houden, zodat iedereen regelmatig nieuwe lampen moest kopen.

maken dat gemeenteleden diep overtuigd zijn van de waarheid van zo'n theorie. Hoe daarmee om te gaan? Hoe beoordelen we zulke theorieën? In de eerste plaats moeten we opmerken dat een complottheorie waar kan zijn. Menige theorie over de moord op een bekend iemand is uiteindelijk bevestigd. In 1994 werd de Mexicaanse presidentskandidaat Luis Donaldo Colosio vermoord. Snel kwam de politie op de theorie dat er een samenzwering achter zat. Die theorie werd later bevestigd en de daders konden worden gearresteerd. Niet elke complottheorie is dus bij voorbaat onzinnig. Hoe kun je dan onderscheiden tussen kaf en koren? Daarvoor is nodig dat je tegen elkaar afweegt welke gegevens de theorie ondersteunen en welke gegevens niet kloppen met de theorie en deze onwaarschijnlijk maken. Hoe geloofwaardig is de theorie over Bill Gates en het coronavirus? Zijn er werkelijk concrete aanwijzingen voor? Sommige mensen menen van wel, maar lezen elk gegeven meteen in het licht van die theorie. Andere mogelijke verklaringen worden niet serieus overwogen. Ondertussen zijn er gegevens die de theorie onwaarschijnlijk maken. Waarom zou Bill Gates iedereen willen volgen? Om er rijk van te worden? Maar dat is hij toch al? Waarom zo'n ingewikkelde weg om alleen nog wat rijker te worden en dat terwijl hij ook veel weggeeft?

Onzekerheid en angst

Als christenen hebben we een zekere gevoeligheid voor complottheorieën, omdat we uit de Bijbel weten van de slechtheid van de mens. Niemand is er te goed voor om een complot op te zetten. Onzekerheid en angst onder mensen kunnen daarbij misbruikt worden als een stimulans voor het aanwakkeren van

geloof in de theorie. Daarom moet het na aan het hart liggen om de goede naam van de naaste niet zomaar door het slijk te halen. Kritische toetsing is hier geboden om niet met het negende gebod in aanvaring te komen.

Complottheorieën die weinig geloofwaardigheid hebben, moeten het vooral hebben van de angst als brandstof. Christenen moeten zich afvragen of zij zo'n theorie geloven, omdat de tijd hen angstig maakt of dat er sprake is van zorg over de tijd. Het eerste zou aanleiding moeten zijn om troost en houvast in het Woord te zoeken. Het tweede is terecht, maar de zorg zou betrokken moeten zijn op de tijdgeest zelf, meer dan op de manier waarop die zich manifesteert. Ook de keuzen die we voor eigen leven maken, moeten berusten op overwegingen die te maken hebben met onze motieven, meer dan met vrees voor mogelijke gevolgen.

Vaccinatie

Zo staan we over enige tijd voor de vraag of we ons laten vaccineren tegen COVID-19. Voor een christen zal de vraag dan niet allereerst zijn of er in het vaccin misschien een chip zit waarmee ik getraceerd kan worden. Belangrijker is de vraag of vaccineren in overeenstemming is met Gods wil over mijn leven. Daar wordt door verschillende christenen verschillend op geantwoord en in dit artikel gaat het verder niet over de vraag 'wel of niet vaccineren'. Wij mogen ons ook in deze verwarrende tijden overgeven aan de zorg en leiding van onze God, Die alles leidt naar Zijn grote doel met de schepping. Laten we de geestelijke leiding op de weg naar die heerlijke toekomst zoeken in Zijn Woord en niet in complottheorieën. Theorieën komen en gaan, maar het Woord blijft tot in eeuwigheid. ■

Dr. M.J. de Vries uit Papendrecht is bijzonder hoogleraar christelijke filosofie aan de Technische Universiteit in Delft en lid van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond.

Bondsnieuws

Bij het ingaan van 2021

‘Een crisis van ongekeerde omvang, die ik in deze heftigheid niet meemaakte.’ Woorden die in dit voorjaar uit de mond van premier Rutte kwamen. En nog altijd is het einde niet, al dient het laatste van 2020 zich aan, dat bewogen jaar, waarin maakbaarheid plaatsmaakte voor kwetsbaarheid, waarin we aan ‘welzijn’ als notie een kleinschaliger en soms diepere invulling gaven, waarin voor de gelovige Psalm 84 meer en meer

realiteit werd: ‘Mijn ziel verlangt, ja, bezwijkt zelfs van verlangen naar de voorhoven van de HEERE...’ Verlangen naar ontmoeting en verbondenheid met de ander, ja! Meer nog verlangen naar het altaar, plaats waar de verzoening met God geschonken wordt, rust en vrede. Woorden uit 1 Samuel 5 kunnen in je gedachten komen: ‘En de hand van de HEERE drukte zwaar op hen...’, al blijven we als eerste belijden dat zegeningen ons deel waren.

Elk automatisme voorbij, elke gewoonte verdamppt: het maakt de roep om de zegen van God meer dan de vaste woorden die we rond de jaarwisseling uitspreken. We ervaren dat juist nu álles gelegen is aan die zegen, een zegen die rijk maakt. Zo wenst de redactie van De Waarheidsvriend de lezers met het oog op 2021 een leven voor Zijn aangezicht als gezegende mensen.

P.J. Vergunst